

JAKOB ADOLF
HÄGG
1850-1928

Liebeshoffnung
Im April

för röst och piano/*for voice and piano*

Källkritisk utgåva av/Critical edition by Finn Rosengren

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 10, 11/Edition No. 10, 11
2013
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Jakob Adolf Hägg

Jakob Adolf Hägg föddes 1850 i Östergarn på Gotland. Han studerade vid Musikkonservatoriet i Stockholm mellan 1865 och 1870 och kunde sedan som Jenny Lind-stipendiat fortsätta sina studier utomlands. Dessa inleddes i Köpenhamn med ett betydelsefullt år hos Niels W. Gade. Resan gick vidare med studier i Wien och Berlin, och han besökte även England och Italien. Hans psykiska hälsa, som visat tecken på svaghet redan under resan, försämrades efter återkomsten till Sverige 1874, och 1880 togs han in på mentalsjukhus. Han tillfrisknade dock, och efter utskrivningen från sjukhuset 1895 återupptog han med stor energi sina musikaliska aktiviteter, komponerade, gjorde arrangemang (av egna och andras verk samt av en betydande mängd folkmusik) och spelade piano. Till det yttre levde han, med undantag för några år i Norge, ett tämligen tillbakadraget liv hos släktingar i Hälsingland till sin död 1928.

Hägg lämnade en stor produktion efter sig, en produktion som innehåller verk i många genrer och för många olika besättningar. Där finns symfonier och andra orkesterverk, kammarmusik, solosånger, körverk och orgelstycken, men största delen utgörs av musik för piano, Häggs eget instrument.

© Finn Rosengren, Levande Musikarv

Liebeshoffnung och Im April

Hägg skrev ungefär 50 sånger för soloröst och piano. Tre samlingar blev tryckta under hans livstid, två innehållande sånger med text av nordiska (främst svenska) författare och en med uteslutande tyska texter av författare som Schiller, Rückert och Lenau. Därtill finns i hans manuskript drygt 20 otryckta sånger med svensk, norsk och tysk text. Denna utgåva omfattar två av de opublicerade sångerna, två sånger som särskilt förtjänar att göras tillgängliga.

"Im April" skrevs enligt en datering i ett av Häggs manuskript i Wien 23 april 1872. Texten är skriven av Emanuel Geibel (1815–1884) och tillhör hans ungdomsverk. Den är tonsatt även av andra kompositörer som Anton Bruckner, Max Reger och Alban Berg.

"Liebeshoffnung" är svårare att placera i tiden. Inget av manuskripten är daterat, och det finns heller inga andra uppgifter tillgängliga om tillkomsten. Stilistiskt finns kanske en del som talar för att den skulle kunna vara komponerad under Häggs studieresa 1870–74, men det är långt ifrån säkert. Texten är ur samlingen *Lieder* (1844) av Robert Reinick (1805–1852).

Denna utgåva bygger på ett av Häggs manuskript, som i likhet med större delen av hans musikaliska kvarlåtenskap förvaras i Musik- och teaterbiblioteket, Stockholm. I den kritiska kommentaren beskriver jag denna och andra tillgängliga källor närmare, och jag redovisar också de ställen, där jag av någon orsak valt att göra avsteg från förlagan.

© Finn Rosengren, Levande Musikarv

2. Im April

Autografer (samtlige i Musik- och teaterbiblioteket, Hägg-samlingen)

G 4:66, s. 2–4, samma manuskript som **C** ovan. Texten är ofullständig, och nyansbeteckningarna färre än i **A** och **H**. Stycket är betecknat som den tredje av åtta ”deutsche Lieder”, en samling som inleds med ”Liebeshoffnung” i **B**. Samtliga dessa är otryckta sånger med tysk text, och det verkar sannolikt att numreringen avser ordningsföljden i en planerad tryckt utgåva.

H 4:68, 1928/87, s. 1–2. Texten är mycket ofullständig – endast 6 ord är inskrivna – men notskriften är omsorgsfullt utförd. Efter stycket, i högermarginalen, finns en datering som delvis är bortklippt men där följande är läsligt: *Wien* [ny rad:] d. 23 [ny rad:] 23/4.

I 4:55 (ingår i *Sånger*, mapp I, s. 36, samma manuskript som **D** ovan). Arrangemang för piano 2 händer, endast takt 1–21. Fortsätter i källa J.

J 6:11, s. 1. Arrangemang för piano 2 händer, endast takt 22–slut. Fortsättning från I.

K 7:1, s. 30–32 (paginerade 29–31). Arrangemang för piano 2 händer.

Titeln *Im April* är utsatt i samtliga källor. Dateringen i **H** saknar årtal, men vi vet med ledning av Häggs brev och andra manuskript, att det var våren 1872 som han uppehöll sig i Wien. **H** är sannolikt den ursprungliga nedskriften, medan övriga källor är av senare datum. När eller i vilken ordning de tillkommit har jag inte kunnat avgöra.

Utgåvan följer huvudkällan så långt det varit möjligt. Avsteg från denna har redovisats i kommentarerna nedan.

Mindre ändringar när det gäller rent skrivtekniska detaljer, såsom balkning, notskaftens riktning och bågarnas placering över eller under noterna har dock gjorts utan särskild markering eller kommentar. Vidare har många abbreviaturer i manuskriptet skrivits ut, till exempel i triolavsnittet i ”Liebeshoffnung”, där Hägg ofta noterar trioler med tre lika tonhöjder som punkterade fjärdedelsnoter med åttondelsbalkar genom notskaften.

På några ställen har jag gjort en varsam komplettering i form av streckade bågar, som satts ut i analogi med de bågar som redan finns.

När det gäller sångtexten har det inte funnits möjlighet att ha samma källkritiska ambitionsnivå som för musiken. Texten i Häggs manuskript har dock jämförts med publicerade utgåvor av dikterna och det visar att Hägg framför allt är sparsam med interpunktionen. Texten i denna utgåva är därför jämkad i riktning mot de valda utgåvorna av dikterna.

Följande textkällor har använts:

”Liebeshoffnung”:

Robert Reinick: *Lieder*, Berlin: Reimarus, 1844

”Im April”:

Emanuel Geibel: *Gedichte*, Stuttgart: J. G. Cotta’sche Buchhandlung, 1864

Emanuel Geibel: *Werke*, bd 1, Leipzig, Wien: Bibliographisches Institut, 1918 (källkritisk utgåva)

Kommentarer

A, huvudkällan, är omsorgsfullt utförd, och det finns ytterst få detaljer att kommentera. Anmärkningarna nedan rör **A** om inget annat anges.

Liebeshoffnung

<i>Takt</i>	<i>System</i>	<i>Kommentar</i>
1		Metronombeteckning saknas. B har q = 96, medan D , E och F (där den tycks vara inskriven av Hägg själv) alla har q = 80. E har även angivelsen Nicht zu schnell.
5, 67	Piano, övre	A , E och F uppvisar alla samma inkonsekvens med endast a på första slaget i takt 5 men med både a och fiss i takt 67. Även den ofullständiga källa D har endast a i takt 5. B är här omöjlig att läsa.
19	Piano, övre	Tonen a på tredje och sjunde sextondelarna saknas i A och har lagts till i analogi med takt 45. Så är även stället utskrivet i F . C har inga toner alls i övre notsystemet i 19.
41	Piano, övre	Staccatopunkterna saknas och har lagts till i analogi med takt 13, 15 och 39.
48, 55	Sång	Textutgåvan har ”Herze”.

Im April

Användningen av arpeggiotecken och rundade klamrar i vänsterhanden avviker rätt starkt mellan källorna. I takt 1 till exempel har endast **A** arpeggiotecken. **K** har klammer och övriga källor ingenting. I takt 3 har **A** och **H** arpeggio, medan **G** och **K** har klammer och **I** saknar markering. Jag har följt **A** ifråga om dessa tecken utom i takt 50–51, där **A** inte är konsekvent.

Den exakta betydelsen av den rundade klammern hos Hägg är oklar. I tidigare källor från 1800-talet kan tecknet helt enkelt betyda arpeggio, men det förefaller osannolikt att Hägg skulle använda två olika tecken för samma sak i ett och samma stycke. I andra verk av honom, där klammern förekommer, verkar det ofta naturligt med en annan typ av brytning med den lägsta tonen först och resten av ackordet sedan. En sådan brytning skulle fungera utmärkt även här. Det är dock tydligt att Hägg i den här sången inte upprätthöll någon större distinktion mellan de två spelsätten.

<i>Takt</i>	<i>System</i>	<i>Kommentar</i>
24	Sång	Textutgåvorna avviker från varandra här. Utgåvan från 1864 har ”steigt”, medan utgåvan från 1918 har ”steiget”.
29	Piano	G har crescendopil.
30	Piano, undre	H har stående accent över överstämmans fiss.
40	Piano, övre	Båge insatt enligt H .
50–51	Piano, undre	Det står en klammer före fjärde åttondelen i takt 50 och ett slarvigt skrivet tecken, som kan tolkas som både klammer och arpeggio, före första ackordet i takt 51. I analogi med takt 5–6 anges här arpeggion, men man kan också tänka sig andra lösningar på båda ställena.

Jakob Adolf Hägg

Jakob Adolf Hägg was born 27 June 1850 in Östergarn, at the island of Gotland, Sweden. After his studies at the Conservatory in Stockholm between 1865 and 1870, he was awarded the Jenny Lind-scholarship, which made it possible for him to continue his studies abroad. The first of these formative years he stayed in Copenhagen, studying with Niels W. Gade. Then he went to Vienna and Berlin, and he also visited England and Italy.

His mental health, which already during his journeys had showed signs of weakness, changed for the worse after his return to Sweden in 1874, and in 1880 he was admitted to a mental hospital. He recovered, however, and after the discharge in 1895, he resumed his musical activities very energetically; composing, arranging (his own music as well as pieces by other composers), and playing the piano. With exception of a few years in Norway, he lived in retirement with relatives in Hälsingland until his death, 1 March 1928.

Hägg left a large output, with pieces in many different genres and for numerous constellations of instruments and voices (orchestral works, choral pieces, organ pieces, songs, etc.), but mostly music for the piano. During his lifetime, slightly more than 70 piano pieces were published.

© *Finn Rosengren*, Levande Musikarv.

Transl. Neil Betteridge

Liebeshoffnung and Im April

Hägg composed approximately 50 songs for voice and piano. Three collections of songs were published during his life, two of them with Scandinavian texts (mostly Swedish), and one with exclusively German texts (Schiller, Rückert, Lenau, and others). In addition, there are more than 20 unpublished songs with Swedish, Norwegian, and German texts. This edition comprises two of these unprinted songs, that particularly deserve to be published.

‘Im April’ was composed, according to a dating in one of Hägg’s manuscripts, in Vienna 23 April 1872. The text is of Emanuel Geibel (1815–1884) from his *Jugendgedichte, Erstes Buch*, (Lübeck und Bonn 1834–35). It has also been set to music by other composers, like Anton Bruckner, Max Reger, and Alban Berg.

‘Liebeshoffnung’ is more difficult to date. None of the manuscripts is dated, and there is no other information about the origin. Stylistically, a great deal points towards that it could be composed during Hägg’s study tour 1870–74, but it is far from certain. The text is from *Lieder* (1844) by Robert Reinick (1805–1852).

This edition is based on one of Hägg’s manuscripts, which, like most of his musical property left, is to be found at the Musik- och teaterbiblioteket in Stockholm.

© *Finn Rosengren*, Levande Musikarv. Transl. Neil Betteridge